

Архів Івана Крип'якевича: Інвентарний опис / Упор. Я.Федорук; наук. ред. І.Бутич, Я.Дашкевич, О.Купчинський. – К.; Л., 2005. – ХХХ, 252 с.

Академік Іван Крип'якевич належить до знакових постатей української історичної науки ХХ ст. як за своїм творчим доробком, так і за діапазоном організаційної та громадської діяльності. Невипадково його наукова спадщина є об'єктом найрізноманітніших дослідницьких зацікавлень. Утім, ще й до сьогодні зберігається великий пласт маловідомих документів і матеріалів, які зосереджені в приватному (домашньому) архіві видатного історика.

Попри обставини воєнного лихоліття та радянського тоталітаризму цей архів зберігся у родині завдяки зусиллям синів історика (Петра-Богдана й Романа) майже в первісному вигляді та повному обсязі. Якщо взяти до уваги розмаїття академічних інтересів І.Крип'якевича, його розгалужені зв'язки з багатьма вченими й інституціями, ретельний педантизм у документуванні робочих матеріалів, то можна дійти висновку, що в архіві відклалися унікальні комплекси джерел з історії української науки ХХ ст. і з багатьох питань нашої минувшини.

Першим кроком у систематичному опрацюванні приватного архіву І.Крип'якевича стало підготовлене Ярославом Федоруком видання інвентарного опису останнього, що дозволяє не тільки скласти загальне уявлення про нього, а й задовольняє нагальні евристичні потреби дослідників.

У вступі упорядник стисло висвітлює історію формування домашнього архіву І.Крип'якевича, розглядає питання, пов'язані з наданням різним історикам матеріалів із цього приватного зібрання та їхньою публікацією, окреслює його склад, виділяє і характеризує найважливіші комплекси джерел тощо.

Передусім варто згадати автобіографічні матеріали, щоденник та спогади вченого, частина з яких була опублікована в журналі «Український історик» і збірнику «Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність». Зауважимо, що мемуари Крип'якевича присвячено як певним періодам його життя, так і окремим постатям (В.Гнатюк, І.Свенціцький), навчальним закладам (Львівський університет) та ін.

На спеціальну згадку заслуговує «Біографічний словник моїх знайомих» (літери А–П), укладений істориком. Ці матеріали дозволяють із достатньою репрезентативністю й достовірністю відтворити інтелектуальне середовище та соціокультурне оточення визначного вченого.

Крім того, у зібранні представлено чимало матеріалів про рід і сім'ю І.Крип'якевича (генеалогія, родинні листи, метричні свідоцтва, автобіографії, документи про освіту тощо).

Помітне місце в архіві посідають епістолярні матеріали науковця. З-поміж них є листи відомих українських учених та громадсько-політичних діячів (М.Андрусак, І.Борщак, М.Брайчевський, М.Возняк, М.Грушевський, А.Жук, М.Кордуба, І.Кревецький, В.Липинський, О.Назарук, І.Огієнко, Д.Оляничин, Є.Петрушевич, О.Пріцак, Н.Суровцева, С.Томашівський й ін.), а також багато сучасників академіка, шанувальників історії, краєзнавців, сільських учителів тощо.

В архіві відклалося й чимало документів з історії відомих науково-дослідних установ та інституцій, зокрема про боротьбу за Український університет у 1905–1907 рр., НТШ і його семінари, викладання І.Крип'якевича в Рогатинській гімназії, філії академічної гімназії в Львові, Українському таємному університеті, Богословській академії, Львівському державному університеті, співпрацю вченого з ВУАН, з Львівським філіалом Інституту історії України АН УРСР у 1939–1941 й 1944–1946 рр. та ін.

Збереглися і документи про діяльність українських науковців за доби німецької окупації 1941–1943 рр., а також про співпрацю київських та львівських істориків за радянських часів. Варто відзначити й значний пласт матеріалів про роботу І.Крип'якевича в радянських наукових установах, зокрема його участь у заходах із відзначення 300-ліття возз'єднання України з Росією.

Поряд із матеріалами про науково-організаційну працю академіка в архіві представлено численні документи про його громадську і культурно-просвітницьку діяльність. До них слід віднести матеріали про участь історика у наукових курсах Товариства прихильників української літератури, науки і штуки 1904 р., просвітньому гуртку Академічної громади 1908 р. та історичному гуртку філії академічної гімназії 1917 р., заснуванні школи ім. короля Данила (1912 р.) і відзначенні її 25-літнього ювілею 1937 р., а також документи про діяльність І.Крип'якевича як депутата обласної ради тощо.

У приватному зібранні академіка представлено й чимало біографічних матеріалів відомих істориків, зокрема М.Андрусак, М.Голубця, О.Домбровського, І.Карпинця, М.Кордуби, Т.Коструби, Л.Окіншевича, О.Пріцака, О.Терлецького та ін.

Виняткове значення мають документи і матеріали з дослідницького інструментарію вченого й організації його наукової роботи. Зокрема в архіві зберігаються зшитки з курсом лекцій І.Крип'якевича 1920–1930-х рр. про методіку історичного дослідження, а також матеріали з означеної проблематики.

Відзначимо, що у зібранні представлена не тільки велика кількість робочих нотаток, копій та фотокопій різних джерел, підготовчих рукописів дослідника, а й низка численних картотек різноманітного спрямування, складених і упорядкованих за певною системою.

Останні дають можливість не тільки реконструювати коло наукових зацікавлень та з'ясувати горизонти евристичного пошуку вченого, а й проаналізувати його техніку і методіку роботи, перспективні плани тощо.

Зауважимо, що вивчення великих картотек відомих науковців, особливо масштабу І.Крип'якевича, і донині перебуває на маргінесі сучасних досліджень та приховує величез-

ні потенційні перспективи для міждисциплінарних студій (історіографічних, біографічних, бібліографічних, культурологічних) на теренах української соціогуманітаристики.

В архіві зберігається чимало матеріалів із фахових зацікавлень ученого: минуле Галицько-Волинського князівства і Львова, козацтва XVI – першої половини XVII ст. й Хмельниччини, церковна історія, друкарство, книгознавство, малярство, культурні та мистецькі проблеми, архітектура, народні промисли, історія освіти, картографія, дипломатика, епіграфіка, палеографія й ін.

Слід згадати і про неопубліковані праці І.Крип'якевича, які є в цьому архіві. Це – монографія «Київська Русь» (1963 р.), машинопис та автографи різних статей, рецензії й відгуки на них історика тощо.

У зібранні є чимало фотографій із видами Львова середини XX ст., які збиралися академіком для видання альбому із зображенням картин, гравюр, архітектури і пам'яток міста. Крім того, в архіві зберігається багато світлин відомих українських істориків та різних громадсько-політичних діячів.

Науковий апарат інвентарного опису укладений на належному рівні й складається з покажчика імен, географічних і етнічних назв та передмови упорядника.

Видання, безперечно, зацікавить багатьох дослідників з різними науковими інтересами й стане у пригоді архівістам для майбутньої повної інвентаризації рукописів та інших матеріалів з приватного архіву І.Крип'якевича. Однак малий наклад інвентарного опису (60 примірників) суттєво звужує можливості вчених із різних регіонів України користуватися цим корисним і необхідним виданням.

Утім, сподіваємося, що публікація інвентарного опису архіву академіка спричиниться як до невідкладних заходів щодо його збереження й забезпечення доступності для всіх дослідників, так і для активізації наукових студій, присвячених творчому спадку цього видатного вченого.

О.В.Ясь (Київ)

